

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Ennakkovaikuttaminen: EU:n maaperän terveyslaki

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Ennakkovaikuttaminen: EU:n maaperän terveyslaki (E 128/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Jaakko Nippala, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Hanna Mattila, ympäristöministeriö
- johtava tutkija Tapio Salo, Luonnonvarakeskus
- erikoissuunnittelija Teija Haavisto, Suomen ympäristökeskus
- asiantuntija Heikki Aro, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- EU-metsäasioiden päällikkö Maija Rantamäki, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Geologian tutkimuskeskus GTK
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komission vuonna 2021 julkaiseman maaperästrategian keskeinen viesti on, että maaperänsuojelu tulee saada samalle tasolle vesien, ilman ja merien suojelun kanssa. Maaperän jatkuva huonontuminen on saatava pysäytettyä ja kehityksen suunta käännettyä. Maaperästrategian visiona on, että vuoteen 2050 mennessä EU:n maaperän ekosysteemit ovat terveitä sekä entistä kestävämpiä ja maaperän suojelusta, kestävästä käytöstä ja ennallistamisesta on tullut vakiintunut käytäntö. Strategiassa esitetyt tavoitteet vuoteen 2030 ja vuoteen 2050 perustuvat EU:n jo olemassa oleviin direktiiveihin, strategioihin ja kansainvälisiin sitoumuksiin.

Valiokunnan lausunto MmVL 36/2022 vp

Maaperä on komission määritelmän mukaan terve, kun se on hyvässä kemiallisessa, biologisessa ja fysikaalisessa kunnossa ja pystyy jatkuvasti tarjoamaan mahdollisimman monia ekosysteemi-palveluita. Komissio katsoo, että EU:n erityyppisillä maaperillä on yhteisiä piirteitä, joiden pohjalta on mahdollista kehittää ja hyväksyä maaperän terveyttä kuvaavia indikaattoreita ja niiden kynnysarvoja tai vaihteluvälejä, joiden avulla voidaan arvioida, onko tavoite terveestä maaperästä saavutettu vuonna 2050. Nämä indikaattorit sisältyisivät maaperän terveyttä koskevaan säädöshdotukseen. Niiden valmistelu tehtäisiin EU:n laajennetussa maaperäasiantuntijaryhmässä.

Koska maaperän muodostuminen on hidasta, komissio pitää maaperän harkittua käyttöä välttämättömänä. Komissio arvioi maaperän terveyttä koskevan säädöshdotuksen valmistelun yhteydessä tarvetta ja mahdollisuuksia lisätä kaivettujen maamassojen uudelleenkäyttöä ”kaivettua maa-ainesta koskevalla todistuksella” (määrä, laatu, seuranta). Metsä- ja viljelyalueiden rakennuskäyttöön ottamisen määrää halutaan vähentää lisäämällä rakennettujen maa-alueiden kierrätystä ja käyttämällä maankäytön suunnittelussa maan käyttöönoton hierarkiaa (land take hierarchy); vältä — käytä uudelleen — minimoi — kompensoi. Tämä maankäyttöön otton hierarkia tulisi sisällyttää kaupunkien viherryttämissuunnitelmiin ja tukea sitä asianmukaisilla sääntelyaloitteilla sekä hierarkian vastaisten taloudellisten kannustimien vähittäisellä poistamisella. Jäsenmaiden tulisi asettaa kansalliset vähentämistavoitteet rakentamattoman maan rakennuskäyttöön ottamiselle ja raportoida kehityksestä.

Komissio pitää vesi- ja maaperäpolitiikkojen yhteensovittamista olennaisen tärkeänä ja harkitsee tätä koskevan vaatimuksen sisällyttämistä maaperän terveyttä koskevaan säädöshdotukseen. Se aikoo helpottaa jäsenvaltioiden tietojen vaihtoa maaperän, veden ja sedimentin välisistä yhteyksistä ja julkaista sedimentin kestävää hoitoa koskevia ohjeita. Jäsenmaiden tulisi paremmin integroida maaperä ja maankäyttö vesienhoitosuunnitelmiin ja tulvasuojelusuunnitelmiin käyttämällä luontopohjaisia ratkaisuja.

Komissio arvioi maaperän kestäväää käyttöä maa- ja metsätaloudessa koskevien vaatimusten sisällyttämistä maaperän terveyttä koskevaan säädöshdotukseen. Se aikoo laatia jäsenvaltioita ja sidosryhmiä kuullen joukon kestäviä maaperän hoitokäytäntöjä hyvin monenlaisia maaperän ekosysteemejä ja maaperätyyppejä varten ja määritellä kestävämmiä maaperän hoitokäytäntöjä. Maaperän kestävään käytön käytäntöjä halutaan kehittää ja niiden käyttöä pyritään lisäämään neuvonnalla, demonstraatio- ja kokeiluhankkeilla sekä vapaaehtoisilla sitoumuksilla.

Maaperän pilaantumisen vähentämiseksi komissio harkitsee pilaantuneiden alueiden hallintaa koskevien sitovien säännösten sisällyttämistä maaperän terveyttä koskevaan säädöshdotukseen ja arvioi maaperän terveyttä koskevan todistuksen käyttökelpoisuutta kiinteistöjä koskevien liiketoimien yhteydessä.

Kansallisesta tilanteesta liittyen maaperän kestäväään käyttöön EU:n yhteisellä maatalouspolitiikalla on keskeinen rooli maatalousmaiden maaperän hoidossa ja käytössä. Suomi toteuttaa erityistavoitteita kansallisiin tarpeisiin perustuen strategiasuunnitelman kautta, mutta myös kansallisin toimin. Pääosa toimista perustuu vapaaehtoisuuteen, hyvänä esimerkkinä ympäristökorvaukset, joihin Suomessa noin 90 % viljelijöistä on tällä hetkellä sitoutunut. Pääministeri Marinin hallitus on sopinut 29 prosentin kasvihuonekaasupäästövähennystavoitteesta maataloudelle vuoteen 2035 mennessä. EU:n pellosta pöytään -strategian tavoitteita mukaillen Suomen CAP-suun-

Valiokunnan lausunto MmVL 36/2022 vp

nitelmassa luonnonmukaiselle viljelylle on asetettu kunnianhimoinen tavoite, joka on 20 % peltoalasta vuoteen 2027 mennessä. Luonnonmukaisen viljelyn viljelymenetelmät parantavat maaperän kasvukuntoa. Kaikissa tuotantotavoissa maaperä hyötyy viljelykierrosta, ravinteiden kiertäyksestä ja orgaanisen aineksen lisäämisestä, joten erityisiä panostuksia tulee tehdä näiden viljelytoimien edistämiseksi. Vesien ja merenhoidon vesien hyvän tilan tavoitteen saavuttamiseen vaikuttaa myös maaperän kunto, mutta maaperän kuntoa ei seurata osana vesienhoitoa. Mahdollinen maaperän tilan seuranta voi siten palvella myös vesienhoidon tavoitteita. Myös EU:n kemikaalipolitiikka sisältää maaperään liittyvää sääntelyä, jota toimeenpannaan kansallisesti.

Kansallisesta tilanteesta liittyen maan käyttöönottoon Suomen kansallisina erityispiirteinä voidaan maankäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa nähdä mm. laajalle sijoittunut ja harvaan rakentunut kaupunkirakenne, kaupungistumisen vähäinen aste sekä hajautunut yhdyskuntarakenne.

Kansallisesta tilanteesta maaperän erityispiirteisiin liittyen Suomessa erityiskysymyksenä ovat happamat sulfaattimaat, joilla tarkoitetaan maaperässä esiintyviä vanhan merenpohjan rikkipitoisia sedimenttejä. Happamien sulfaattimaiden osalta on tehty kartoitusta ja ohjeistettu maankäyttäjiä erityisluonteen huomioimiseksi.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää EU-tason politiikkatoimia tarkoituksenmukaisena tapauksissa, joissa on tarve tehokkaasti puuttua maaperän huonontumisen rajat ylittäviin vaikutuksiin, turvata yhtäläiset markkinaolosuhteet ja edistää politiikan johdonmukaisuutta EU:n ja kansallisella tasolla.

Suomi korostaa, että EU:n laajuisissa maaperää koskevissa toimissa on kiinnitettävä huomiota jäsenvaltioiden erilaisiin olosuhteisiin huomioiden ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat sekä alueelliset vaikutukset. (E 16/2022 vp). Suomi katsoo, että EU-tasolla asetettavien tavoitteiden kansalliseen toimeenpanoon tulee jäädä riittävästi kansallista liikkumavaraa.

Suomi katsoo, että ehdotukseen tulevien kynnysarvojen tulee huomioida paras olemassa oleva tieto erilaisista olosuhteista ja että ne tulee laatia yhteistyössä jäsenmaiden kanssa. Suomi katsoo, että kynnysarvojen määrittely on haasteellista jäsenmaiden sisäisen ja jäsenmaiden välisen ilmastollisen, maantieteellisen ja geologisten olosuhteiden vaihtelun takia. On tärkeää saada lisätietoja näiden kynnysarvojen mahdollisista käyttötavoista. Suomi suhtautuu varauksellisesti mahdollisiin oikeudellisesti sitoviin kynnysarvoihin, jotka eivät ota huomioon jäsenmaiden eroja.

Aloitteen valmistelussa komission tulee arvioida täysin uudesta lainsäädäntöesityksestä syntyvä lisäarvo suhteessa jo olemassa olevaan ja ehdotettuun lainsäädäntöön. Lisäksi Suomi korostaa ristikkäisvaikutusten ja koherenssin huomioimista EU:n maaperästrategian ja muiden jo olemassa olevien tai vireillä olevien lainsäädäntöehdotusten välillä. On myös tärkeää tarkastella ehdotuksen taloudellisia ja hallinnollisia vaikutuksia. Mahdollisesti syntyviä taloudellisia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa on pystyttävä hillitsemään ja kustannusten tulee olla oikeassa suhteessa niistä saavutettavaan lisäarvoon nähden.

Valiokunnan lausunto MmVL 36/2022 vp

Maaperän kestävä käyttö

Suomi kannattaa kestävien maaperän hoitokäytäntöjen edistämistä ja siihen liittyvää tutkimusta ja pitää tärkeänä tiedon kokoamista ja vaihtamista jäsenmaiden ja komission kesken.

Suomi kannattaa maaperän hoitoa ja ravinnehuoltoa koskevien onnistuneiden ratkaisujen levittämistä erilaisten verkostojen avulla. (E 16/2022 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että ehdotuksessa muotoiltaisiin yleiset periaatteet maaperän kestäväälle käytölle ja suojelulle ja että nämä periaatteet sopeutettaisiin kansallisiin olosuhteisiin, maankäyttöön, maaperäriskeihin ja olemassa olevaan lainsäädäntöön. Suomi kannattaa selkeää maaperän terveyden määritelmää. Suomi toteaa, että metsäpolitiikka kuuluu kansalliseen kompetenssiin, mikä tulee ottaa valmistelussa huomioon, erityisesti maaperän kestävää käyttöä määriteltäessä.

Suomi pitää tärkeänä tavoitteena, että viljelymaan kivennäismaan orgaanisen hiilen vähentyminen käännettäisiin kasvavaksi suuntaukseksi maaperän ominaisuuksien rajoissa samalla kuitenkin pyrkiä huomioimaan jäsenmaiden erilaiset olosuhteet. Turvemaiden maaperäpäästöjä tulee vähentää osana niiden käyttöä, ennallistamista ja suojelua. Turvemaiden käyttöön liittyen tietopohjan vahvistaminen on tärkeässä roolissa. On tärkeää, ettei eri aloitteissa esitetä päällekkäisiä tai ristiriitaisia vaatimuksia kivennäis- tai turvemaita koskevien toimien osalta.

Tutkimus ja seurannat

Suomi korostaa, että maaperästä tarvitaan lisää tietoa esim. torjunta-aineiden ja muiden haitallisten aineiden, monimuotoisuuden ja eri toimien päästövähennysvaikutusten osalta. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n laajuiset maaperää koskevat toimet tukisivat ja kannustaisivat jäsenmaita tuottamaan maaperätietoa maaperän tilan parantamisen tueksi. Nykyinen tietämyksen taso antaa kuitenkin jo nyt mahdollisuuksia tavoitteenasetannalle ja maaperän muutosten seurannalle tarkoituksenmukaisella tasolla esim. pilaantuneiden maiden, eroosion ja maaperän hiilen osalta ottaen kuitenkin huomioon jäsenmaiden erot.

Suomi pitää tärkeänä, että maaperän tilan seuranta on riskiperusteista ja kohdennettua (E 16/2022 vp). Seurannan toimeenpanon tulisi tapahtua vaiheittain (E 16/2022 vp) hyödyntäen parasta mahdollista tietoa ja kansallisten tutkimuslaitosten osaamista sekä olemassa olevia kansallisia järjestelmiä. Näitä ehdotettu LUCAS-järjestelmä voisi täydentää. Myös toimenpiteet pitäisi kohdentaa riskiperusteisesti alueille, joilla maan kunnon epäillään heikentyneen. Seurannan tulisi olla kustannustehokasta ja tuottaa vertailukelpoista tietoa.

Kiinteistökauppoihin liittyvän maaperän terveyttä koskevan todistuksen osalta Suomi pitää tärkeänä, että kiinteistökauppojen yhteydessä ostajalla on käytettävissään tietoa maaperän tilasta ja että vaadittavan tiedon taso tulee olla suhteessa alueella harjoitetusta toiminnasta aiheutuneeseen maaperän pilaantumisriskiin (E 16/2022 vp). Maaperätodistuksen käyttöönotto tulisi olla jäsenmaiden päätettävissä.

Valiokunnan lausunto MmVL 36/2022 vp

Pilaantuneet maat

Suomi pitää oleellisena, että Euroopassa pilaantuneiden alueiden tunnistamisessa edistytään ja että pilaantuneiksi todetuista, epäillyistä, puhdistetuista ja puhtaaksi todetuista kohteista kootut tiedot ovat luotettavia ja helposti saatavilla kansallisilta viranomaisilta. On myös tärkeää, että pilaantuneiden alueiden kunnostamisessa edistytään. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää kunnostamisen riskiperusteisuuteen, kestävyYTEEN ja kiertotalouden edistämiseen.

Pilaantuneiden maiden tunnistamiseen, riskienhallintaan ja vastuukysymyksiin liittyen Suomi pitää tärkeänä, että toimet kehitetään ja määritetään kansallisesti eikä EU-tasolle kehitettäisi päällekkäistä järjestelmää. Suomi ei myöskään näe tarpeellisena EU-tason tietokannan perustamista.

Mikäli kansallisia järjestelmiä ei ole, Suomi ehdottaa harkittavaksi, että maaperän terveyslaissa jäsenvaltiot veloitettaisiin laatimaan ja toimeenpanemaan kansallisen suunnitelman pilaantuneiden maiden riskien selvittämiseksi ja riskien poistamiseksi.

Maan käyttöönotto

Suomi näkee maaperästrategiassa esitetyn maan käyttöönoton hierarkian (välttäminen, uudelleenkäyttö, minimointi, hyvittäminen) hyödyllisenä lähestymistapana. Suomi suhtautuu varauksellisesti maaperästrategian ajatukseen, että jäsenmaat asettaisivat itselleen vähentämistavoitteita koskien uuden maa-alan ottamisesta infrastruktuurin käyttöön. Suomi suhtautuu kuitenkin myönteisesti maankäytön seurantaan koskevaan raportointiin.

Maa-aloja hyödynnettäessä eri tavoitteiden yhteensovittaminen on tärkeää. Rakentamattoman maa-alueen käyttöönotossa tavoitteena tulisi olla useamman eri käyttömuodon yhteensovittaminen, esimerkiksi uusiutuvan energian tuotanto siten, ettei maaperää suljeta. Suomi pitää tarpeellisena, että komissio laatii ohjeita siitä, miten maaperän sulkemista rakentamalla voidaan vähentää.

Lainsäädäntöaloite tulee huolellisesti valmistella toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet huomioiden ja siten, että valittu oikeusperusta soveltuu säädöksen sisältöön ja ehdotettuihin tavoitteisiin. Erityisesti uuden maa-alan infrastruktuurin ottamiseen liittyvässä vähentämistavoitteessa tulee ottaa huomioon rajapinnat maankäytön suunnitteluun ja kaavoitukseen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komissio on valmistellut EU:n maaperästrategian pohjalta maaperän terveyteen liittyvää lainsäädäntöehdotusta, joka julkaistaan kesäkuussa 2023. Valiokunta on käsitellyt EU:n maaperästrategiaa aikaisemmassa lausunnossaan (MmVL 10/2022 vp — E 16/2022 vp). Lainsäädäntöehdotus sisältää saadun tiedon mukaan maaperän terveyden määritelmän, indikaattoreita terveille maaperälle ja mahdollisia tavoitetasoja sekä vaihteluvälejä, maaperän kestävä käytön vaatimukset, tavoitteen ravinteiden vähenemisen estämiseksi, seurantatodistuksen maamassoille, pilaantuneiden maiden tunnistamiseen, rekisteröintiin ja ennallistamiseen liittyvät säädökset sekä maaperän tilan seurannan ja raportoinnin järjestämisen. Valtioneuvoston tavoin valiokunta katsoo, että jä-

Valiokunnan lausunto MmVL 36/2022 vp

senvaltioiden erilaisiin olosuhteisiin tulee kiinnittää huomiota lainsäädäntöehdotuksen valmistelussa ja huomioida ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat sekä alueelliset vaikutukset. Lisäksi on syytä korostaa, että EU:n tasolla asetettavien tavoitteiden kansalliseen toimeenpanoon tulee jäädä riittävästi kansallista liikkumavaraa. Valiokunnan mielestä valtioneuvoston kannassa on asianmukaisesti huomioitu, että metsäpolitiikka kuuluu kansalliseen toimivaltaan. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan esittäen seuraavat huomiot.

Valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille, että EU:n yhteisellä maatalouspolitiikalla on selkeä tavoite edistää maaperän kestävää hoitoa ja suojelua sekä huolehtia korkealaatuisen ja turvallisen ruoan tuotantomahdollisuuksista. Yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteita toteutetaan kansallisilla suunnitelmilla, joissa vaikutetaan maaperän hyvään hoitoon, ravinteiden kierrätykseen ja viljelykiertoon sekä kemikaaliriippuvuuden vähentämiseen. Kansalliset suunnitelmat ovat tärkein väline hyvän maatalouden maaperän kunnon ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Valiokunta toteaa luomuviljelyn edistämisen olevan keskeinen keino maaperän tilan parantamiseen. Suomen strategiasuunnitelmassa luonnonmukaiselle viljelylle onkin asetettu kunnianhimoinen tavoite, jonka mukaan 20 prosenttia peltoalasta tulee olla luomuviljelyssä vuoteen 2027 mennessä. Kaikkien politiikka-alojen osalta valiokunta pitää tärkeänä, että EU:ssa pyritään parantamaan maaperään liittyvien toimien johdonmukaisuutta ja yhteensopivuutta. Valiokunnan toimialan kannalta keskeisiä ovat muun muassa maankäyttösektoria koskeva niin sanottu LULUCF-asetus, lannoitelainsäädäntö, vesipuitedirektiivi, EU:n metsästrategia, metsien seuranta ja strategista suunnittelua koskeva EU:n kehys, uusiutuvan energian direktiivi, ennallistamis-lainsäädäntö sekä EU:n biodiversiteettistrategia.

EU:n maaperästrategiaa koskevassa lausunnossaan valiokunta on todennut, että EU:n maaperästrategian toimeenpano vaatii tuekseen tutkittua tietoa. Valiokunta on pitänyt ensiarvoisen tärkeänä huolehtia siitä, että maaperän terveyttä kuvaavien indikaattorien ja kynnysarvojen käyttö perustuu mittauksilla todennettuun, tutkittuun tietoon. Maaperän kunnon seurannan tulee perustua alueellisesti ja paikallisesti tunnistettuja riskejä koskevaan tietoon eikä kaavamaiseen, kaikkia alueita koskeviin raportointivelvoitteisiin. Esimerkiksi Suomen maaperän eräs erityispiirre ovat rannikon happamat sulfaattimaat, joiden tilaa ei ole tarkoituksenmukaista arvioida yleiseurooppalaisilla kriteereillä. Happamat sulfaattimaat ovat luontaisesti rikkiä sisältäviä maita, jotka aiheuttavat maaperän happamoitumista ja lisäävät haitallisten aineiden liukoisuutta heikentäen maaperän sekä pinta- ja pohjavesien kemiallista ja ekologista tilaa. Valtioneuvoston kannassa alueelliset ja paikalliset erot on otettu hyvin huomioon. Sen mukaan ehdotukseen tulevien kynnysarvojen tulee huomioida paras käytettävissä oleva tieto erilaisista olosuhteista, ja ne tulee laatia yhteistyössä jäsenmaiden kanssa. Valtioneuvoston kannassa on myös todettu, että kynnysarvojen määrittely on haasteellista jäsenmaiden sisäisen ja jäsenmaiden välisen ilmastollisten, maantieteellisten ja geologisten olosuhteiden vaihtelun takia. Lisäksi mahdollisiin oikeudellisesti sitoviin kynnysarvoihin, jotka eivät ota huomioon jäsenmaiden eroja, suhtaudutaan valtioneuvoston kannassa varauksellisesti. Valiokunta pitää näitä asianmukaisina muotoiluina.

Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi pitää tärkeänä tavoitteena, että viljelymaan kivennäismaan orgaanisen hiilen vähentyminen käännetään kasvavaksi suuntaukseksi maaperän ominaisuuksien rajoissa. Samalla on pyrittävä huomioimaan jäsenmaiden erilaiset olosuhteet. Valiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan tältäkin osin tietoa tarvitaan lisää. Suomen olosuhteissa on epävarmaa, pystytäänkö kivennäismaiden orgaanisen hiilen laskeva trendi kääntämään pa-

Valiokunnan lausunto MmVL 36/2022 vp

rantuneilla viljelymenetelmillä noususuuntaiseksi koko valtakunnan tasolla, vaikka tämä on mahdollista yksittäisillä peltolohkoilla. Suomen vuosille 2023—2027 laatimassa yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelmassa on useita toimenpiteitä, jotka edistävät hiilen varastoitumista maaperässä. Tällaisia toimenpiteitä ovat muun muassa pellon vesitalouden kunnostaminen, maan rakenteen parantaminen, monipuolinen viljelykierto sekä maanmuokkauksen vähentäminen. Myös turvemaiden käyttöön liittyen tietopohjan vahvistaminen on tärkeässä roolissa. Turvemaiden maaperäpäästöjä tulee vähentää osana niiden käyttöä, ennallistamista ja suojelua. Valiokunta kiinnittää huomiota maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan, jossa linjataan keskeisiä toimia muun muassa turvemaiden maaperäpäästöjen vähentämiseksi maa- ja metsätaloudessa. Valiokunta on käsitellyt turvemaiden käyttöä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa koskevassa mietinnössään (MmVM 31/2022 vp — VNS 7/2022 vp).

Valtioneuvoston kannassa on kiitettävästi tuotu esille, että maaperän tilan seurannan tulee olla riskiperusteista ja kohdennettua. Seurannan toimeenpanon tulee tapahtua vaihteittain hyödyntämällä parasta mahdollista tietoa ja kansallisten tutkimuslaitosten osaamista sekä olemassa olevia kansallisia järjestelmiä. Toimenpiteet tulee kohdentaa riskiperusteisesti alueille, joilla maan kunnon epäillään heikentyneen. Seurannan tulee olla kustannustehokasta ja tuottaa vertailukelpoista tietoa. Saamaansa lausuntopalautteeseen viitaten valiokunta korostaa, että maaperän tilan seurannasta aiheutuvien kustannusten ja hallinnollisen taakan tulee olla maltillisia ja oikeassa suhteessa seurannalla saavutettavaan lisäarvoon nähden. Erityisesti metsämaalla seuranta on kallista, sillä kustannusten arvioidaan olevan jopa neljä miljoonaa euroa kertaa kohden.

Valiokunta on käsitellyt pilaantuneisiin maa-alueisiin liittyviä kysymyksiä EU:n maaperästrategiaa koskevassa lausunnossaan. Suomessa maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi perustuu kohdekohtaiseen riskiarvioon. Lähtökohtana mahdollisille puhdistustoimille on tapauskohtainen arvio ympäristö- ja terveysriskeistä aineiden kulkeutumisen ja niille altistumisen seurauksena. Tätä on pidetty toimivana ratkaisuna verrattuna kaavamaisesti määriteltyihin raja-arvoihin, sillä se edistää puhdistamistoimien kohdentamista ja parantaa niiden kustannushyötysuhdetta. Tähän liittyen valiokunta piti tärkeänä, että EU:n maaperästrategian käsittelyssä arvioidaan, onko EU:n tasolla tarkoituksenmukaista asettaa uusia velvoitteita toiminnanharjoittajille ja kiinteistönomistajille yleiseurooppalaisten indikaattoriluokitteluiden perusteella. Näitä seikkoja on tuotu esiin myös valtioneuvoston kannassa, jonka mukaan pilaantuneiden maiden tunnistamiseen, riskienhallintaan ja vastuukysymyksiin EU:n tasolle ei pidä kehittää päällekkäistä järjestelmää, vaan lähtökohtana tulee olla kansalliset ratkaisut. Mikäli jossain jäsenmaassa ei ole kansallisia järjestelmiä, valtioneuvoston kannassa ehdotetaan harkittavaksi, että EU:n maaperän terveyslaissa jäsenvaltiot veloitettaisiin laatimaan kansallinen suunnitelma pilaantuneiden maiden riskien selvittämiseksi ja riskien poistamiseksi. Valtioneuvoston kannan mukaan EU:n ei myöskään ole tarpeen luoda yhteistä tietojärjestelmää näihin kysymyksiin. Valiokunnan mielestä valtioneuvoston kanta on perusteltu ja linjassa valiokunnan EU:n maaperästrategiaa koskevan lausunnon kanssa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto MmVL 36/2022 vp

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 22.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola